

ATK-KOULUTUSTA JA MÄÄRÄALOJEN REKISTERÖINNIN SUUNNITTELUA | 1990–1998

Kalevi Raussi

TOA-OHJELMISTON KOULUTUS JA KÄYTTÖNOTTO

Kun lehtemme edellisessä numerossa kerrotusta Mikkeliin maanmittaustoimistossa tehdystä TOA-ohjelmiston käyttökokeilusta saadusta palautteesta aiheutuneet ohjelmiston korjaukset ja täydennykset oli saatu kuntoon, voitiin koko ohjelmiston käyttöönottokoulutus aloittaa 5.3.1990 Uudenmaan läänissä. Koska koulutus tapahtui Pasilassa, täälläkin kouluttajina olivat Seija Lembergin ja minun lisäksi myös osa projektiryhmän jäsenistä. Jo Oulussa 7.5.1990 alkaneessa koulutuksessa Seija hoiti suurimman osan opetuksesta, mutta myös minun osuuteni lisääntyi. Joensuun ja Savonlinnan maanmittaustoimistojen koulutus alkoi 8.10.1990 Joensuussa – jonka kurssista oheinen kuva – sekä Turun ja Porin läänin ensimmäisen osan (Huittinen, Ikaalinen, Salo ja Turku) koulutus 26.11.1990 Turussa.

Vuoden 1991 koulutukset voitiin aloittaa Lapin läänissä 28.1.1991, Kymen läänissä 11.3.1991, Kuopion läänissä 22.4.1991, Keski-Suomen läänissä 7.10.1991 ja Vaasan läänin itäosassa (Alajärvi, Kurikka ja Lapua) 25.11.1991, jossa koulutuspaikkana oli Alajärvi. Tämän kaiken teki mahdolliseksi tietokonekannan vahvistuminen sekä myös se, että Seija sai avukseen TOA-ohjelmiston käytön toiseksi tukihenkilöksi **Tuula Solmanin**.

Ohjelmiston koulutus saatiin päätökseen vuoden 1992 loppuun mennessä seuraavasti. Koulutus Hämeen läänissä alkoi 9.3.1992, jonka jälkeen oli Maarianhaminan ja Vaasan läänin ruotsinkielisten koulutus 30.3.1992 alkaen. Nyt olivatkin jäljellä vain Vaasan läänissä Kaarlelan, Kokkolan ja Vaasan maanmittaustoimistojen 21.9.1992 alkanut koulutus sekä Turun ja Porin läänissä Porin, Rauman ja Turun toimistoja koskeva 12.10.1992 alkanut koulutus. TOA-ohjelmisto oli

näin saatu käyttöön koko maassa. Edellä kerrottuun koulutukseen ei ollut mahdollista ottaa läheskään kaikkia maanmittaustoimistoissa lohkomistoimituksia käsitteleviä henkilöitä, sillä näihin koulutustilaisuuksiin pääsi yhteensä vain 193 henkilöä. Koulutuksessa olleiden tehtäväksi tuli opettaa asia omassa toimistossaan muille lohkomisten tekijöille.

Koko maassa rekisteröitiin 1992 yhteensä 21 904 lohkomista ja niistä TOA-ohjelmistolla 13 291 kpl eli 60,7%. Koska TOA-projektissa oli vuoden 1992 tavoitteeksi asetettu, että TOA-ohjelmistolla rekisteröidään yhteensä 11 000 lohkomista, tavoite ylitettiin 20,8%:lla. Niinpä runsaan vuoden jälkeen koulutuksen alkamisesta sellaisessa läänissä, jonka kiinteistörekisteri oli kokonaan käytössä, miltei kaikkien lohkomisten tiedot käsiteltiin ja rekisteröitiin TOA-ohjelmistolla. Turun ja Porin, Hämeen, Kymen ja Vaasan lääneissä osa näiden läänien maarekisteritiedoista oli vielä vuoden 1992 päättyessä tallentamatta kiinteistörekisteriin. Kiinteistörekisterin tallennus valmistui viimeisenä Kymen läänissä 17.10.1994.

MÄÄRÄALATIETOJEN KÄSITTELYN JA REKISTERÖINNIN PERUSTEELLINEN UUDISTUS JA MÄÄRÄALOILLE ANNETTAVAT TUNNUKSET

Julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta (JUHTA) antoi 1.9.1992 voimaan tulleen suosituksen kaikille määräaloille annettavasta määräalatunnuksesta. Suositus oli tarkoitettu noudatettavaksi julkisen hallinnon virastojen ja laitosten kiinteistötietoja sisältävissä tietojärjestelmissä ja tietojen vaihdossa. Suosituksessa määriteltiin itse määräala, sen tunnuksen rakenne ja esitysmuodot sekä konekielinen tiedonsiirto. Määräalatunnuksen piti antaa sen kiinteistörekisterin pitäjä, jonka rekisterissä olevasta kiinteistöstä tai muusta rekisteriyksiköstä määräala on luovutettu.

Maanmittaushallitus ja verohallitus sopivat siitä, että verotoimistot antavat määräalatunnukset kaikille vuoden 1992 aikana tai sitä ennen luovutetuille määräaloille. Asiaa hankaloitti sekin, että verohallinnon rekistereissä oli vielä sellaisiakin määräaloja, jotka oli jo lohkottu ja rekisteröity itsenäisiksi tiloiksi joko maarekisteriin tai kiinteistörekisteriin. Verohallinnon määräalainventaarin jälkeen heidän maatilarekisterissään ja kiinteistörekisterissään oli 16.9.1994 yhteensä noin 255 000 määräalaa, joiden tiedot verohallinto toimitti atk-tiedostoina maanmittauslaitoksen kiinteistötietokeskukseen, josta ne edelleen jaettiin maanmittaustoimistoille.

Maanmittauslaitoksessa määräalatunnusten anto keskitettiin 22.2.1993 annetulla maanmittausinsinööri **Suvi Rihniemen** valmistelemalla ohjeella kartasto- ja tietopalvelutoimistolle, jonne kaupanvahvistajien tuli lähettää määräalan luovutusilmoitus karttaliitteineen. Edellä mainittu maanmittaushallituksen ohje sisälsi myös ohjeet siitä, miten määräalat tunnuksineen tuli merkitä rekisterikartoille. Tältä osin ohjeita muutettiin 21.12.1994. Kartasto ja tietopalvelutoimiston tuli lähettää määräalatiedot tunnuksineen kulloinkin kysymyksessä olevalle maanmittaustoimistolle. Määräalatunnukset merkittiin myös kauppahintarekisteriin, jotta määräalan omistajatiedot voitaisiin sieltä kopioida myös kiinteistörekisteriin. **Martti Hautalan** siirrettyä hoitamaan eräitä ulkomailla käynnistyneitä rekisteröintihankkeita myös kiinteistörekisterin koodiston ylläpito oli siirtynyt minulle. Kiinteistötietojärjestelmä hoitavan yksikön yli-insinööriksi siirryin 1.3.1993.

MÄÄRÄALOJEN REKISTERÖINTI

Määräalojen rekisteröinnin johdosta oli tehtävä lisäyksiä ja muutoksia kiinteistörekisterin tietokantaan, rekisterin varsinaiseen ylläpito-ohjelmistoon, TOA-ohjelmistoon sekä kauppahintarekisterin ohjelmistoon. Määräalatietojen käsittely- ja tulostustoiminnot sisältäneet uudet ohjelmistoversiot otettiin käyttöön helmikuun ensimmäisellä viikolla 1993 ja käsittelyn kouluttamista varten järjestettiin koulutustilaisuudet Helsingissä, Mikkelissä ja Oulussa, joihin kentän toimintayksiköt ilmoittivat yhteensä 111 osallistujaa.

Maanmittaushallitus antoi 28.2.1995 kiinteistötietokeskuksessa maanmittausinsinööri **Tuomo Ylikankaan** valmistelemat ohjeet siitä miten verohallinnolta saatuja, ennen vuotta 1993 luovutettuja, määräalatietoja tuli käsitellä. Tämä johtui siitä, että verohallinto oli määritellyt määräalat eri tavalla kuin JUHTA:n 1.9.1992 antamassa suosituksessa oli tehty. Verohallinnon määräalalla saattoi olla useita palstoja ja jos tilasta oli luovutettu määräala, niin myös tilasta jäljelle jäävä alue oli rekisteröity määräalaksi. Myös vuokra-alueet olivat määräaloina ja määräosuudetkin saattoivat olla määräaloina. Tästä syystä verohallinnolta saadut tiedot tuli aina tarkistaa ja tarvittavilta osin korjata ennen kuin määräalatieto siirrettiin kiinteistörekisteriin. Verohallinnon vanhoille määräaloille antamat määräalatunnukset alkoivat tiloittain tunnuksesta M1 ja maanmittaushallinnon vuoden 1993 alusta alkaen antamat tunnuksen päätettiin alkaa mahdollisten sekaannusten välttämiseksi tunnuksesta M500.

Määräalojen omistajatietojen koneellinen siirto kauppahintarekisteristä kiinteistörekisteriin osoittautui ennakoitua vaikeammaksi, koska kauppahintarekisteriä pidettiin VAX-tietokoneilla ja kiinteistörekisteriä HP:n koneilla. Myös verohallinto oli vaikeuksissa heidän rekistereissään olevien määräalojen kanssa, koska varsin iso osa niistä osoittautui tiedoiltaan jollakin tavoin virheellisiksi. Tästä syystä kauppahintarekisterin yhteyteen tehtiin erillinen ohjelma, jolla maanmittauslaitoksen kiinteistörekisterin ylläpitäjä voi kesäkuun 1993

alun jälkeen hakea kulloinkin tarvittavat määräalan omistajatiedot kauppahintarekisteristä. Lisäksi verohallinnon kanssa sovittiin siitä, että maanmittaustoimistot ilmoittavat verohallinnon rekistereissä havaitsemistaan tarpeettomista määräaloista verotoimistolle. Verohallinto lupasi maksaa 1995 tällaisista ilmoituksista maanmittaustoimistolle 35 mk/kpl.

SIIRTYMINEN OSA-AIKAISALLE ELÄKKEELLE

Kun kurssitoverini **Arne Westergård** oli jäänyt osa-aikaeläkkeelle ja kovasti mainosti sen hyviä puolia, minäkin aloin keväällä 1993 miettiä samaa. Olihan TOA-ohjelmisto saatu käyttöön ja sen jälkeen määräalojen rekisteröintiohjeet valmiiksi ja koulutuskin jo toteutettu, joten mielestäni jo joutaisin osa-aikaiselle eläkkeelle. Aloin työpaikallani puhua asiasta. Mitään virallista hakemusta en vielä ollut tehnyt, mutta ajatukseni tyrmättiin täysin perustelulla, että en missään tapauksessa jouda vielä pois töistä. Niinpä hakemus jäi silloin tekemättä, mutta aivan loppusyksyllä tein hakemukseni osa-aikaisesta eläkkeestä. Sain myönteisen päätöksen 1.12.1993 alkavasta 40 %:n osa-aikaisesta eläkkeestä yli-insinööriin virastani. Se tarkoitti sitä, että viikon jaksosta olin kolmena arkipäivänä töissä ja kahtena arkipäivänä eläkkeellä tai 5 viikon jaksosta ensin 3 viikkoa töissä ja sitten 2 viikkoa eläkkeellä. Työtilanteesta riippuen sain itse valita, millaista työ/eläkejaksotusta milloinkin käytin.

JUHLAHETKI TYÖN LOMASSA

Tasavallan presidentti oli joulukuun 6 päivänä 1994 myöntänyt minulle Suomen Leijonan Ritarikunnan 1 Luokan ritarimerkin. Tätä kunniamerkkiä oli todennäköisesti esittänyt maanmittaushallitus. Pääjohtaja **Jarmo Ratia** avustajineen jakoi kevättalvella 1995 maanmittaushallituksen kollegion istuntohuoneessa järjestetyssä kahvitilaisuudessa sekä presidentin myöntämät ansiomerkit että maanmittaushallituksen ansiomerkit kaikille Pasilassa työskenteleville maanmittaushallituksen ja maanmittaustoimiston virkamiehille, jotka jakotilaisuuden päätteeksi ryhtyivät oheiseen valokuvaan.

Minun tehtäväkseni tuli yllättäen ja asiaa mitenkään valmistelematta esittää kiitokset palkittujen puolesta. Taisinpä siinä

kiitosten lisäksi lausua myös jonkinlaisen pahoitteluni tilaisuuden vaatimattomuudesta, sillä paikallahan olivat ainoastaan merkien jakajat ja niiden saajat eli kysymyksessä oli suljettu tilaisuus. Myöhemmin ansiomerkkien jako siirrettiin veteraanipäivän yleiseen kahvitilaisuuteen, johon kutsun saavat myös kaikki Helsingissä työskennelleet Maanmittauslaitoksen eläkeläiset. Tästä muutoksesta lämpimät kiitokset sekä idean keksijälle että siitä päättäneille.

MAAKAARIUUDISTUS 12.4.1995

Aluksi osa-aikaiset työni sujuivat siinä mielessä hyvin, ettei lyhentyneestä työajastani aiheutunut mitään ongelmia. Vuoden 1995 keväällä saimme tietää, että hallitus oli jo 15.6.1994 antanut eduskunnalle isohkon lakipaketin maakaariudistuksesta. Lakipakettiin sisältyi myös laki lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä. En tiedä milloin maanmittaushallitus oli saanut tiedon tästä lakipaketista, mutta meille ohjelmistojen ylläpitäjille tieto tuli vasta joskus lakipaketin eduskuntakäsittelyn aikoihin. Maakaariudistus eteni eduskunnassa niin, että se hyväksyttiin 12.4.1995. Oleellinen muutos maanmittaushallinnon kannalta oli se, että kiinteistörekisteriin merkittyn määräalaan voitiin myöntää sekä lainhuuto että kiinnitys. Uusi maakaari sekä laki lainhuuto ja kiinnitysrekisteristä tulivat voimaan 1.1.1997, mutta niiden käyttöönoton valmistelutöihin voitiin ryhtyä välittömästi.

Maakaariudistus tuli voimaan maanmittauslaitoksessa käynnissä olleen VAX-tietokoneille rakenteilla olleen uuden sukupolven kiinteistörekisteri- ja toimitustuotannon ohjelmiston kannalta huonoon aikaan. Tämän ohjelmistotyön esitutkimus oli aloitettu Matti Vahalan johdolla 1990, työssä käytettävän atk-järjestelmän valinta tehtiin 1993 ja varsinainen ohjelmiston suunnittelu ja kehitysprojekti alkoi Juha Tuomaalan johdolla vuoden 1994 alussa. Projekti oli vuoden 1997 alussa jo niin pitkällä, että kiinteistörekisterin tietojen siirto HP-koneilta VAX-koneille alkoi 17.1.1998, jonka jälkeen uusien merkintöjen teko vanhaan kiinteistörekisteriin oli kielletty. Uusi tietojärjestelmä voitiin ottaa käyttöön 30.3.1998. Maakaariudistus tuli siis voimaan noin 1,5 vuotta liian aikaisin. Niinpä maanmittauslaitoksella ei ollut muuta mahdollisuutta kuin tehdä myös vanhoilla HP-tietokoneilla toimiviin kiinteistörekisteri- ja TOA-ohjelmistoihin määräalojen lainhuudatusten ja kiinnitysten vaatimat muutokset tätä hieman yli vuoden käyttöä varten.

Myös lohkomistoimitusten vireille tulo muuttui 1.1.1997. Aikaisemmin määräalan ostajan tuli itse tehdä lohkomishakemus maanmittaustoimistoon eikä mitään määräaika hakemuksen teolle ollut. Jakolainsäädäntöön tehdyn muutoksen johdosta lohkominen tuli nyt vireille automaattisesti sen jälkeen kun ilmoitus määräalaan myönnetystä lainhuudosta tuli kärjäoikeudesta maanmittaustoimistoon. Lainhuutoa piti hakea kuuden kuukauden kuluessa kaupasta. Samalla annettiin 2 vuoden määräaika hakea lainhuudot vanhoihin ennen maakaaren voimaantuloa ostettuihin määräaloihin.

HP-tietokoneilla pidettyyn kiinteistörekisteriin, sen ylläpito-ohjelmistoon ja TOA-ohjelmistoon tarvittujen muutosten suunnitteluun kuluva osa-aikainen työaikani ei vuoden 1995 puolivälissä seuraavan vuoden puoliväliin asti tahtonut riittää minkäänlaisella säännöllisellä jaksotuksella. Jaksotuksissa piti joustaa ja sellaisiakin ylityötunteja tuli, joista ei saanut mitään korvausta. Kun jonkin työjakson aikana jokin eläkepäivä jäi kokonaan pitämättä, pidin niitä myöhemmin silloin kun työ sen salli. Koska kiinteistörekisterissä määräaloista olevat tiedot piti kaikilta osin saada lainhuudatus- ja

kiinnityskelpoisiksi sekä yhteensopiviksi niiden kirjaamisrekistereiden kanssa, asiaa hoidettiin tiiviillä yhteistyöllä Hämeenlinnassa toimineen oikeusministeriön tietotekniikkatoimiston kanssa. Oikeushallinnon työryhmää johti **Martti Raiskinmäki**.

Työryhmien yhteisiä neuvottelukokouksia pidettiin varsin usein ja niihin osallistui myös oikeushallinnon ohjelmistojen työrukkasena toimineen entisen Valtion Tietokonekeskuksen eli vuosina 1994–1995 nimeltään VTKK-Valtionjärjestelmät OY:n ja 1996 TT-Valtionpalvelut OY:n edustajat. Näin varmistettiin ohjelmistojen mahdollisimman hyvä yhteensopivuus, vaikka käytössä olivatkin erilaiset tietokoneet. Kiinteistörekisteri ohjelmistoinen ja TOA:n ohjelmistot saatiin määräalatietojen osalta lainhuudatus- ja kiinnityskelpoisiksi vuoden 1996 aikana. Yhteistyö oikeushallinnon tietotekniikkatoimiston kanssa kaiki onnistui molempien osapuolten mielestä niin hyvin, että vielä noin 10 vuotta eläkkeelle jäämiseni jälkeenkin sain vuosittain joulukortin Raiskinmäen työryhmältä ja tietenkin vastasin niihin omilla joulutervehdyksilläni.

Maanmittaushallitus antoi 31.1.1997 uudet minun valmistelamani ohjeet määräalojen rekisteröinnistä kiinteistörekisteriin sekä niiden merkitsemisestä kiinteistörekisterikarttaan. Samalla annettiin ohjeet tontinmittausten määräalatietojen rekisteröinnistä maanmittauslaitoksen kiinteistörekisteriin, kiinteistörekisterin määräalatietoihin eri syistä tulleiden virheiden korjaamisesta sekä korjaamista koskevasta muutoksenhausta tiedottamisineen. Nämä ohjeet tulivat voimaan heti niiden antamisesta.

Kun lainhuudatus- ja kiinnitysasioiden käsittely siirrettiin 1.1.2010 alkaen oikeuslaitokselta maanmittauslaitokselle, siirtyivät niitä kärjäoikeuksissa käsittelevät henkilötkin maanmittaustoimistoihin. Tällöin myös oikeusministeriön tietotekniikkatoimistossa Hämeenlinnassa töissä ollut Martti Raiskinmäki siirtyi töihin maanmittauslaitoksen keskushallintoon Pasilaan.

SIIRTYMINEN VANHUUSELÄKKEELLE

Eläikeikani tuli täyteen keväällä 1998 ja valtiokonttori myönsi minulle vanhuuseläkkeen 1.5.1998 alkaen. Työpäivät minulla tulivat täyteen jo itsenäisyyspäivän aattona 5.12.1997. Rungas sen jälkeinen vapaa-aika johtui siitä, että silloin oli ollut mahdollista siirtää edellisen vuoden vuosilomaa seuraavalle vuodelle ja kun lisäksi oli vielä osa-aikaeläke, olin tuon loppuajan vuorotellen joko vuosilomalla tai osa-aikaisella eläkkeellä. Työhuoneeni loppusivouksen yhteydessä keräsin kuitenkin TOA-projektista ja siihen liittyvistä asioista mapillisen sellaista aineistoa, jolla arvelin olevan jonkinlaista historiallista arvoa. Aineisto oli vielä säilynyt ja sitäkin olen nyt käyttänyt tätä kirjoittaessani.

**Emeritus yli-insinööri
Kauko Kalevi Raussi on
syntynyt 20.4.1935 Elimäellä
ja asuu nykyään Helsingissä.**

**Sähköposti: kalevi.raussi@
saunalahti.fi.**